ASSOCIACIÓ LA TROCA, ESCOLA COMUNITÀRIA

Àmbit geogràfic: Local
Seu social: Barcelona
Forma jurídica: Associació sense afany de lucre

- **11 persones treballadores**
- **3 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió social**
- **49 persones voluntàries**
- **3.080 persones sòcies**

NOMBRE ACTUAL DE PERSONES ATESES EN ELS SERVEIS D'ATENCIÓ A LES PERSONES:

- 2 a serveis a la infància i la joventut
- 2 a serveis a la gent gran
- 1 a serveis a persones amb problemàtica de salut mental
- 1 a serveis a d'altres col·lectius en situació d'exclusió social
- 1 a serveis de cohesió i dinamització social

www.latroca.cat

Breu història de l'organització

La Troca és una escola comunitària de persones adultes arrelada als barris de Sants-Montjuïc, nascuda per donar resposta a la manca d'oferta pública d'educació de persones adultes al territori i a les barreres d'accés a la formació que afectaven especialment persones migrades, dones i persones en situació de vulnerabilitat social i econòmica.

El projecte sorgeix l'any 2015 a partir de la iniciativa d'un grup de veïnes, educadores i agents comunitaris vinculats al territori. Entre 2016 i 2017 es desenvolupa una diagnosi comunitària participativa amb la implicació d'entitats, serveis i veïnat del barri, que confirma la necessitat de crear un espai comunitari d'aprenentatge, inclusió i participació. El 2018 s'inicien les primeres formacions i des d'aleshores La Troca ha crescut fins a consolidar-se com un referent comunitari i educatiu a Sants-Montjuïc.

Actualment, La Troca desenvolupa itineraris d'alfabetització, llengües, competències digitals i orientació sociolaboral, incorporant una mirada comunitària, intercultural i feminista. El projecte es basa en la participació activa de participants, col·laboradores i treballadores en els espais de decisió i construcció col·lectiva de l'escola.

L'any 2025 l'entitat ha estat reconeguda com a entitat d'utilitat pública.

Missió

La missió de La Troca és construir un model comunitari d'educació de persones adultes que contribueixi a reduir desigualtats socials, educatives, lingüístiques i digitals, tot afavorint l'autonomia, la participació i l'accés efectiu a drets.

L'entitat treballa perquè les persones adultes puguin desenvolupar itineraris formatius adaptats a les seves necessitats i situacions vitals, superant barreres vinculades a les cures, la precarietat, la situació administrativa, la manca d'escolarització prèvia o les dificultats d'accés als recursos educatius i tecnològics.

La Troca promou una educació arrelada al territori, basada en les competències i experiències de vida de les persones participants, i orientada a generar vincles comunitaris, suport mutu i participació activa. Alhora, impulsa formes de funcionament horitzontals i col·laboratives que reforcen la corresponsabilitat, les cures i la construcció col·lectiva del projecte.

Descripció de l'activitat

La Troca és una escola comunitària de persones adultes que impulsa un model de governança compartida, participativa i arrelada al territori, orientat a garantir l'accés a l'educació i promoure la participació activa de la comunitat en la construcció del projecte. L'entitat combina educació, acció comunitària i organització democràtica, incorporant participants, col·laboradores i equip professional en els espais de decisió i funcionament quotidià de l'escola.

L'activitat s'organitza a través d'itineraris flexibles d'alfabetització, llengües d'acollida, competències digitals, orientació sociolaboral, coneixement de l'entorn i accés a drets, complementats amb acollida, acompanyament individualitzat i mesures de conciliació. Impulsa també una Xarxa d'Intercanvi de Coneixements, espai comunitari on participants i col·laboradores comparteixen habilitats i aprenentatges.

El projecte es desenvolupa des d'una metodologia d'educació popular i corresponsabilitat comunitària, que reconeix els sabers i experiències de vida de les participants i promou la seva implicació progressiva en la vida col·lectiva i els espais de participació, incorporant la transparència com a eina de cura del projecte.

DESCRIPCIÓ DE LA INICIATIVA PROPOSADA

LA TROCA, ESCOLA COMUNITÀRIA

Breu descripció

La iniciativa presentada consisteix en el desenvolupament d'un model de governança comunitària aplicat a una escola de formació de persones adultes, en què la participació, la corresponsabilitat i la construcció col·lectiva formen part tant del funcionament organitzatiu com del projecte educatiu.

La Troca s'organitza a partir d'una comunitat educativa formada per persones participants, persones col·laboradores i equip professional. El model combina professionalització i participació comunitària: l'equip remunerat assumeix funcions educatives, d'acompanyament, gestió i coordinació, mentre que les persones col·laboradores participen en el suport a l'aula, l'Espai

Canalla, l'acollida, la Xarxa d'Intercanvi de Coneixements, les comissions i altres activitats comunitàries.

Aquest model es concreta en diferents espais de governança i coordinació: una assemblea plenària mensual; una reunió tècnica setmanal de l'equip de treballadores; comissions mixtes de Participació, Pedagògica, Secretaria, Economia i Comunicació; assemblees d'aula trimestrals; i una assemblea anual de la comunitat educativa. Aquests espais permeten articular la presa de decisions col·lectiva, el seguiment del projecte i la incorporació de millores a partir de les aportacions de participants, col·laboradores i treballadores.

La iniciativa incorpora també un sistema de diagnosi participativa i permanent integrat en el funcionament quotidià de l'escola. Aquesta diagnosi es desenvolupa de manera individual a través de les entrevistes d'acollida i les tutories de seguiment trimestrals, i de manera col·lectiva mitjançant les assemblees d'aula. Paral·lelament, la diagnosi del territori es realitza de manera continuada a través del treball en xarxa i la coordinació estable amb entitats i recursos socials, educatius i comunitaris, així com de la participació activa en xarxes territorials i sectorials.

La iniciativa aporta un model organitzatiu horitzontal, accessible i sostenible, de participació real.

Aportació de valor de la iniciativa

La iniciativa de La Troca aporta un model de governança comunitària aplicat a l'educació de persones adultes. Tot i que en els darrers anys s'han impulsat experiències de governança comunitària en equipaments i projectes culturals o comunitaris, aquest tipus de models continuen sent poc habituals en l'àmbit de la formació de persones adultes. La Troca trasllada aquesta mirada comunitària al camp educatiu, situant la participació, la corresponsabilitat, les cures i la construcció col·lectiva al centre del funcionament de l'escola.

La iniciativa demostra que persones tradicionalment excloses dels espais de decisió poden participar activament en la construcció i desenvolupament d'un projecte comunitari quan es generen estructures accessibles, flexibles i acompanyades. La governança esdevé així una eina educativa i d'apoderament col·lectiu que reforça la cohesió social i l'arrelament territorial.

Necessitat a la que respon

La iniciativa de La Troca respon a la necessitat de construir models organitzatius més democràtics, inclusius i sostenibles dins l'àmbit educatiu i comunitari. En l'educació de persones adultes, moltes persones queden excloses no només dels circuits educatius formals, sinó també dels espais de participació i presa de decisions, o no s'hi senten interpel·lades, a causa de barreres lingüístiques, digitals, econòmiques, administratives, racistes i derivades de trajectòries educatives interrompudes.

Alhora, moltes entitats afronten el repte de sostenir estructures participatives reals sense reproduir dinàmiques jeràrquiques, sobrecàrrega dels equips professionals o desvinculació de la base social. La Troca identifica especialment la necessitat d'entendre la participació com una competència que s'adquireix amb la pràctica i l'acompanyament, i no només com l'existència formal d'espais participatius.

Per això, la iniciativa impulsa mecanismes estables de governança, dinamització i diagnosi participativa que faciliten la implicació progressiva de participants, col·laboradores i equip professional en la construcció col·lectiva del projecte. També respon a la necessitat de consolidar models comunitaris sostenibles davant el creixement de l'entitat, reforçant les cures, la transparència, la corresponsabilitat i el treball en xarxa amb el territori.

Principals objectius assolits

La iniciativa impulsada per La Troca ha permès consolidar un model de governança comunitària dins l'àmbit de l'educació de persones adultes, reforçant la participació, la corresponsabilitat i la construcció col·lectiva del projecte. Els principals objectius assolits han estat:

- Consolidar un model de governança comunitària estable i participatiu, incorporant participants, col·laboradores i equip professional en els espais de coordinació, debat i presa de decisions, i desenvolupant mecanismes de dinamització i facilitació que permeten implicar persones que habitualment no se senten interpel·lades pels espais participatius.

- Estructurar espais estables de governança i treball col·lectiu, com les assemblees d'aula, les plenàries mensuals, les comissions mixtes i l'assemblea anual de comunitat educativa, reforçant la transparència, les cures i la sostenibilitat organitzativa.

- Generar processos d'apoderament individual i col·lectiu, facilitant que persones participants passin progressivament a implicar-se en activitats, espais de participació i accions comunitàries.

- Esdevenir un laboratori d'experiència participativa i comunitària, facilitant la vinculació posterior a altres projectes i espais comunitaris del territori, com la Lleialtat Santsenca, Can Batlló o entitats de l'Impuls Cooperatiu de Sants.

- Reforçar l'arrelament territorial i el treball en xarxa, consolidant La Troca com un projecte comunitari sostenible i amb capacitat d'incidència social i educativa.

Principals resultats obtinguts

Des de la seva creació, La Troca ha implicat més de 3.000 persones en espais formatius, comunitaris i de participació, consolidant-se com un referent d'educació comunitària de persones adultes a Sants-Montjuïc. Cada curs participen al projecte unes 600 persones de perfils diversos. Durant el curs 2024-2025 hi van participar persones de 54 orígens diferents; el 68% van ser dones; el 58% tenien entre 25 i 45 anys; el 25% entre 45 i 65 anys; i el 21% es trobaven en situació d'atur sense prestació.

El projecte compta amb un equip estable d'11 treballadores i 49 persones col·laboradores vinculades a l'acompanyament educatiu, les comissions, l'Espai Canalla, la Xarxa d'Intercanvi de Coneixements i els espais de presa de decisió. La plenària mensual compta amb la participació activa d'unes 20 persones col·laboradores i les assemblees comunitàries impliquen aproximadament 120 participants, col·laboradores i treballadores.

A nivell qualitatiu, s'han consolidat espais estables de governança comunitària, diagnosi participativa i treball col·lectiu, incorporant progressivament participants, col·laboradores i equip professional en els processos de decisió i seguiment del projecte. La combinació entre professionalització i participació comunitària ha permès consolidar un model sostenible, flexible i proper, reforçant l'apoderament, el suport mutu i la vinculació comunitària.

Abast de l'experiència

- Rellevància i continuïtat: Model de governança comunitària consolidat durant més de 8 anys, amb impacte en la participació, la cohesió interna i la sostenibilitat organitzativa.

- Novetat de l'aportació: Aplicació d'un model de governança comunitària a l'educació de persones adultes, combinant professionalització, participació activa i corresponsabilitat.

- Rigor metodològic: Metodologia basada en diagnosi participativa permanent, entrevistes d'acollida, tutories, assemblees d'aula, treball en xarxa i espais estables de governança. La comissió de participació es reuneix setmanalment i dinamitza els espais participatius.

- Abast: Participació anual d'unes 600 persones, 11 treballadores i prop de 50 col·laboradores implicades en espais educatius i de presa de decisions.

- Resultats: millora de la participació, la corresponsabilitat i l'adaptació de l'oferta educativa a necessitats del territori.

- Potencial de transferència: model replicable en organitzacions educatives i comunitària.

Persones implicades en l'experiència:

Treballadores: 11
Membres equips directius: 2
Sòcies: 3080
Ateses: 529
Voluntàries: 47

Principals factors clau d'èxit

Els principals factors clau d'èxit de la iniciativa impulsada per La Troca són l'arrelament territorial, la consolidació d'una metodologia participativa sistematitzada i la capacitat de generar espais de participació accessibles i sostenibles en el temps.

Un element central és entendre la participació com una competència que s'aprèn i s'acompanya. Així, la iniciativa no es limita a generar espais formals de participació, sinó que impulsa mecanismes actius de dinamització, facilitació i acompanyament a través de la comissió de participació, que es reuneix setmanalment i vetlla pel seguiment dels espais participatius i la incorporació progressiva de noves persones a la vida comunitària i organitzativa del projecte.

També han estat claus les mesures facilitadores de la participació, especialment aquelles orientades a reduir barreres socials, econòmiques o vinculades a les cures. En aquest sentit, l'Espai Canalla (cura a infants de 0 a 3 anys) permet que moltes famílies, sobretot dones, puguin participar en les activitats formatives i comunitàries.

La construcció d'espais estables de governança i diagnosi participativa ha permès adaptar permanentment el projecte i l'oferta educativa a les necessitats de les persones participants i del territori. El treball colze a colze entre equip professional i persones col·laboradores ha facilitat, alhora, una atenció més individualitzada, flexible i propera, reforçant els vincles comunitaris, el suport mutu i la sostenibilitat del projecte.

Dificultats i reptes superats

Un dels principals reptes de la iniciativa ha estat construir espais de participació accessibles per a persones amb poca experiència participativa o que no se senten interpel·lades pels espais associatius convencionals. Això ha implicat adaptar els mecanismes de participació a persones amb nivells molt diversos d'alfabetització, amb poc o nul domini de les llengües d'acollida i amb trajectòries vitals i educatives molt heterogènies, garantint espais compartits amb participants amb experiències i competències molt diferents.

La iniciativa ha hagut de superar la idea que la participació es produeix espontàniament només obrint espais formals, desenvolupant mecanismes de dinamització, facilitació i acompanyament per generar confiança, sentiment de pertinença i implicació progressiva. Aquest continua sent un aprenentatge permanent: la participació és un procés complex i un repte constant en qualsevol projecte comunitari.

També ha estat un repte gestionar les diferències de poder i d'accés a la informació dins l'organització. Les treballadores, pel fet de dedicar-hi més hores i assumir tasques de coordinació i gestió, acumulen més informació i capacitat d'incidència. Això ha requerit construir mecanismes de transparència i retorn de la informació que permetin una presa de decisions compartida sense generar una allau informativa difícilment assumible.

Finalment, el projecte s'ha desenvolupat en un context de finançament sovint inestable i dependent de subvencions anuals.

Elements innovadors que aporta la iniciativa

La iniciativa impulsada per La Troca aporta com a principal element innovador l'aplicació d'un model de governança comunitària a l'àmbit de l'educació de persones adultes, un sector on aquest tipus d'experiències són encara poc habituals. La proposta situa la participació, les cures i la corresponsabilitat al centre del funcionament de l'escola, entenent la governança no només com una estructura organitzativa, sinó també com una eina educativa i d'apoderament col·lectiu.

Un dels aspectes més innovadors és l'obertura dels espais de participació i presa de decisions a persones amb recorreguts acadèmics molt precaris, incloent-hi persones no alfabetitzades o amb poc domini de les llengües d'acollida. La iniciativa desenvolupa metodologies i mecanismes de facilitació que permeten compartir espais de participació entre persones amb nivells molt diversos de bagatge acadèmic, lingüístic i participatiu, situant totes les veus en un mateix pla de legitimitat.

La iniciativa entén la participació com una competència que s'aprèn i s'acompanya. Per això, no es limita a crear espais formals de participació, sinó que impulsa processos actius de dinamització, adaptació metodològica i acompanyament comunitari.

També és innovadora la combinació entre equip professional estable i participació comunitària, que permet garantir qualitat pedagògica i sostenibilitat organitzativa, alhora que facilita una atenció més individualitzada i una implicació progressiva de participants i col·laboradores en la vida comunitària i en els espais de presa de decisions.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

La iniciativa presenta un elevat potencial de transferència i replicabilitat perquè es basa en metodologies, espais i mecanismes organitzatius que poden adaptar-se a contextos diversos dins l'àmbit educatiu, comunitari i del tercer sector social.

Un dels principals factors de transferència és que el model no depèn només de perfils professionals concrets, sinó d'una estructura sistematitzada de participació i governança basada en espais estables, rols definits i metodologies de dinamització comunitària. Elements com les assemblees d'aula, les plenàries, les comissions mixtes, els circuits d'acollida i seguiment o la diagnosi participativa permanent són eines fàcilment adaptables a altres organitzacions.

La iniciativa també és replicable perquè incorpora mecanismes específics per facilitar la participació de persones amb poca experiència participativa, baixos nivells d'alfabetització o poc domini de les llengües d'acollida. L'adaptació de llenguatges, ritmes i metodologies, així com la dinamització activa dels espais participatius, són aprenentatges transferibles a altres projectes que vulguin construir models de participació més inclusius.

El fort arrelament territorial i el treball en xarxa constitueixen un altre factor clau. La coordinació estable amb entitats, serveis i xarxes comunitàries permet generar processos de corresponsabilitat i adaptació contínua que poden inspirar altres iniciatives comunitàries.